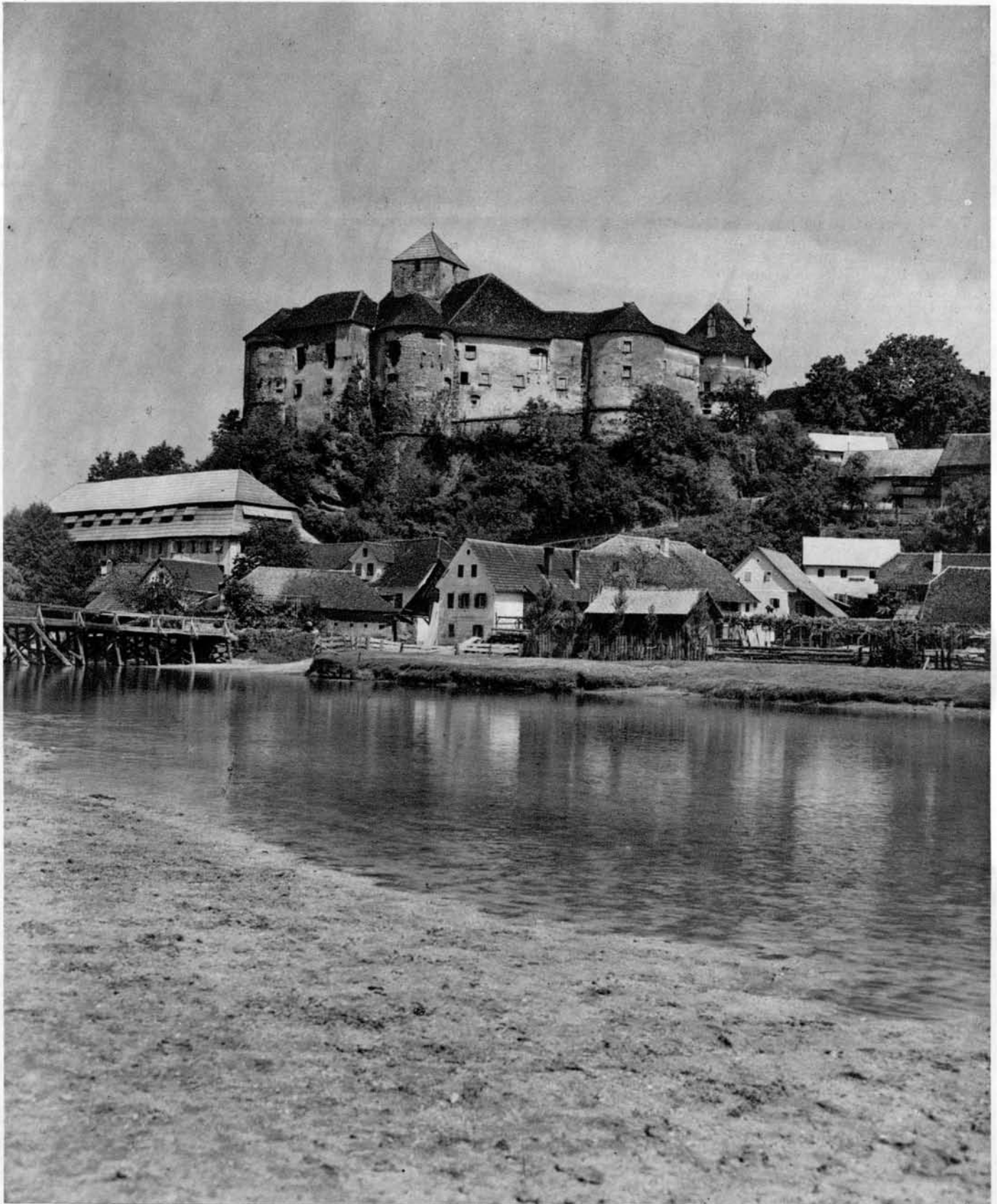

ILUSTRIRANI
SLOVENEČ
TEDENSKA PRILOGA SLOVENCŦ

Leto VI

30. marca 1930

Štev. 13

Znamenitosti slovenske zemlje: Žužemberški grad

Foto: Magajna B.

Iz našega vojnega letalstva

lovsko eskadrila pričakuje na belgrajmskem aerodromu, uvrščena v bojni red, povelja za prve pomladanske vaje. Naše vojno letalstvo se razvija sicer brez vsakega zunanjega hrupa, toda zavzelo je že jako pomembno višino in lahko z zaupanjem zremo vanj.

Tadija Sondermajer
zrakoplovni kapetan I. razr. v rezervi in predsednik našega Aero-kluba, eden najodličnejših jugoslovanskih letalcev.

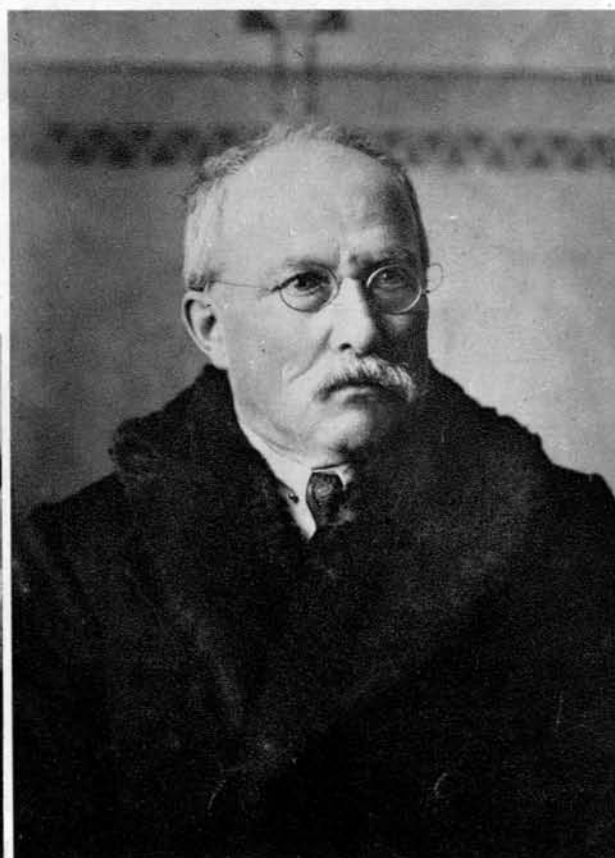
Na desni: V proslavo 100 letnice belgijske neodvisnosti je priredil belgijski konzulat v Splitu razstavo znamenitega belgijskega kristala iz znane tovarne Val Saint Lambert. Razstavljeni predmeti so tudi na prodaj.

Spodaj: Zene v naši justični upravi: ga. Smilja Krikner iz Belgrada je bila imenovana za inspektorico v pravosodnem ministertvu; to je prva ženska v naši državi, ki je zavzela pri nas tako visoko uradniško mesto.

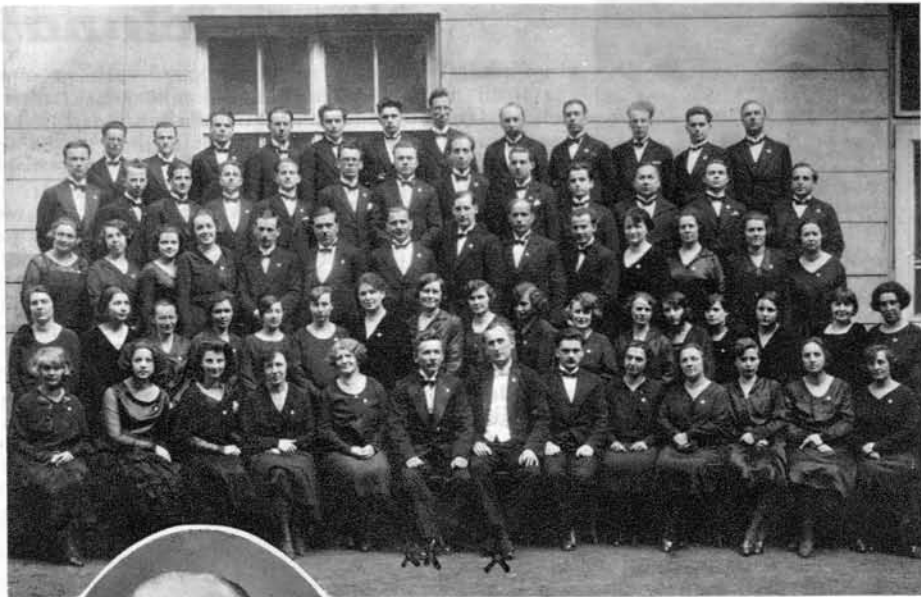

Jože Gostinčar, dolgoletni dež. in drž. poslanec, minister, podpreds. bivše lj. obl. skupščine in najagilnejši začetnik in organizator Krekovega kršč. soc. gibanja, ki je obhajal 19. marca 70 letnico svojega blagoslovljenega življenja.

Spodaj: Najboljši ljubljanski šahisti na šahov. turnirju za prvenstvo Ljubljane.

Na levi:

Pevski zbor slovenskega učiteljstva, ki je odšel 26. t. m. na pevsko turnejo po Češkoslovaški in priredi koncerte v Č. Budjevicah, Plsnu, Pragi, Kralj. Gradcu, Olomucu, Brnu in Bratislavi. Na programu ima slovenske in hrvaške skladatelje. V sredi v prvi vrsti sedita pevovodja prof. Sr. Kumar (X) in preds. T. Grčar (XX).

Spodaj:

Prizor s praktičnega sadjarskega tečaja, ki se je vršil 5. in 4. t. m. v mariborski sadjarsko-vinarski šoli pod vodstvom inštruktorja Aplenca. Vsi udeleženci so izražali željo, da bi se vršili taki tečajji še večkrat in da bi jih bili deležni vsi slovenski posestniki, kajti le tako bomo dvignili našo, ponekod tako zanemarjeno sadljerejo.

Na levi: **R. Stermecki**, ustanovitelj in lastnik ugledne slovenske eksportne veletrgovine v Celju, ki slavi te dni 25 letnico svojega obstoja.

Spodaj: **J. C. iz šenčurja pri Kranju**, navdušeni radioamater, poslušča prenos z Vrhnik v trenutku, ko igrajo tam tamburaši Svibanjsko rožico.

Spodaj v pokončnem četverniku: **Ivan Mencej**, ki je pred kratkim obhajal 45 letnico službovanja kot železniški kurjač in je prevozil vse slovenske, hrvaške in bosenske proge.

Na desni:

Janez Resnik, bivši čevljar in posestnik, ki živi sedaj še čil in zdrav pri svojem zetu v Založu, je dopolnil 15. t. m. izredno starost 97 let. Mož se še živo spominja fevdalne dobe in l. 1848.

Spodaj:

Zaključna scena iz igre Varuj mi dom in študiraj, ki so jo z velikim uspehom uprizorili društveni igralci iz Nakla pri Kranju najprej doma, dne 25. t. m. so pa gostovali z njo tudi v Kranju.

Napredek naših ženskih domačih obrtov

Čipkarstvo je pri nas že dolga desetletja sem najbolj razvit in najbolj organiziran domač ženski obrt. Horjul, Polhov Gradec, Zelezniki, Ziri, Poljane nad Skofjo Loko, Fara pri Kočevju in Prevalje so najbolj močni centri za čipkarstvo, ker imajo zelo razsežno okolico. Tehnično je napredovalo čipkarstvo do najvišje stopnje pri posameznicah in čimvečji bode obisk čipkarskih šol, tem boljši bode delavski naraščaj. Z dobrim delom raste tudi cena, slabo delo jo pa uničuje. Zelo važna je propaganda za naša dela v inozemstvu in doma. Po prevratu so bile razstavljene in odlikovane čipke v Parizu, Barceloni, Haagu in Kodanju, doma je pa bilo več dobro uspešnih propagandnih razstav. Napake pri inozemskih razstavah so bile, da se je premalo gledalo na trgovsko stran. Pri razstavljenih izdelkih mora biti stalno nekdo navzoč, ki daje potrebna pojasnila in je strokovnjak. Čipke in beli izdelki morajo tvoriti vedno samostojen oddelek, ker jih sicer pisane vezene sprekrščijo, Dravska banovina obsega lepo zaokroženo organizirano celoto in zato naj bi nastopala vedno

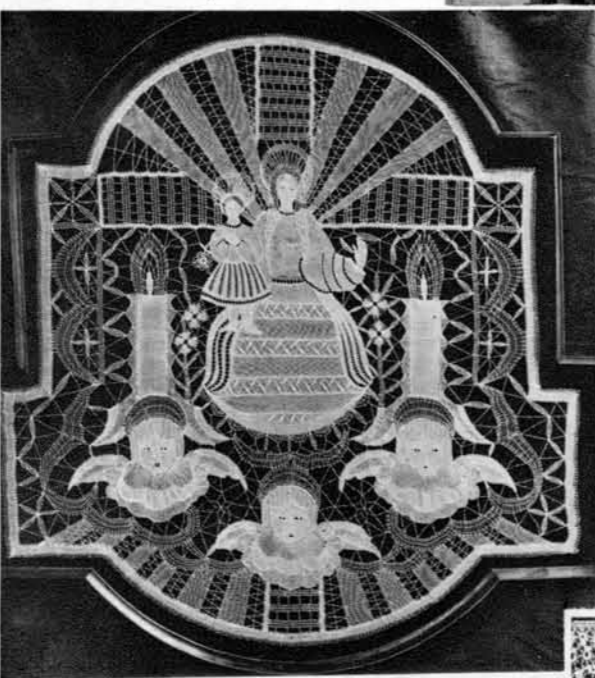

s posebnim oddelkom. Pridruži se ji lahko Dalmacija z belimi izdelki in Bosna s »kerami«. Tudi domače tkalstvo je napredovalo v toliko, da se tkejo sedaj poleg debelega domačega platna tudi tanke bombaževinaste tkanine in celo umetna svila, kar je za revno Belo Krajino velikega pomena. Vpeljale so se lesene mehanične statve, na katerih je pogon mnogo hitrejši kakor na starih. Oblačilni stroški se znižajo lahko za polovico. Umetnemu tkivu se posveča tudi precej pozornosti. Letošnje šolsko leto je začel Drž. osrednji zavod za ženski domači obrt v Ljubljani s poukom tkanja gobelinov. Začetna dela so prav dobro izvršena. Potrebna je odprava carine na sukanec za čipke in igle, ker je potem konkurenčna zmožnost v inozemstvu večja. Udeležba na vzorčnih sejnih v inozemstvu bi morala biti stalna zlasti na Dunaju in v Leipzigu in potrebna je organizacija propagandnega tiska v inozemstvu. Vsa objavljena dela je izvršil Državni osrednji zavod za ženski domači obrt v Ljubljani.

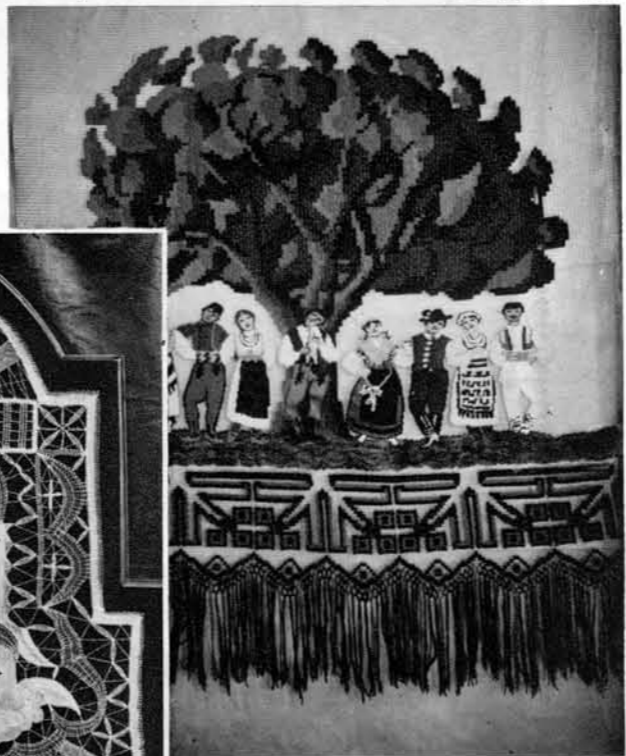

Slovenske čipkarice na vasi (v Zeleznikih) pri delu.

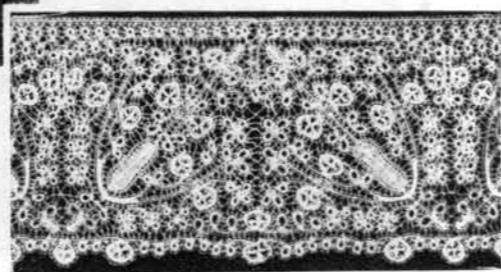
Spodaj: Madona po načrtu ge. Nely Geiger iz Zagreba.

Krstni prtč za kraljeviča Andreja. Spodaj: Belokranjica za novimi, izboljšanimi »krosnic« (= statvami) za izdelovanje umetne svile.

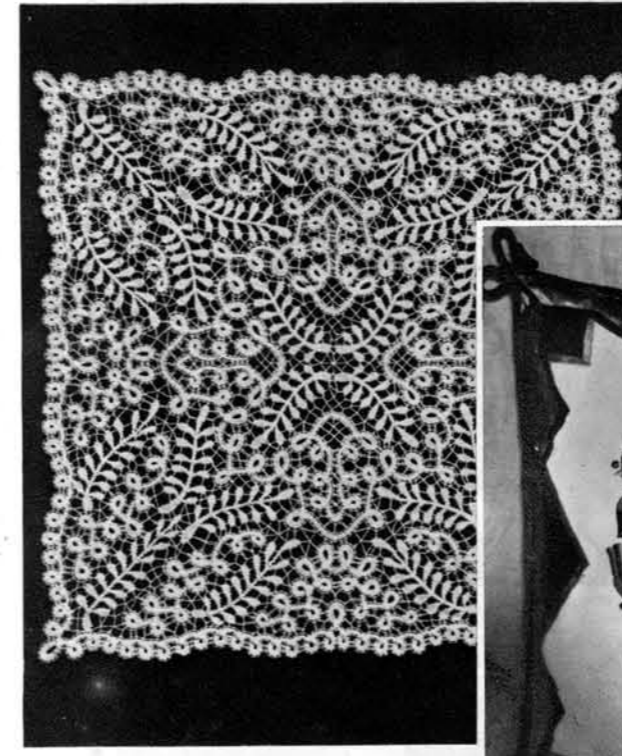

Belokranjski otirač z motivom kolo v file tehniki.

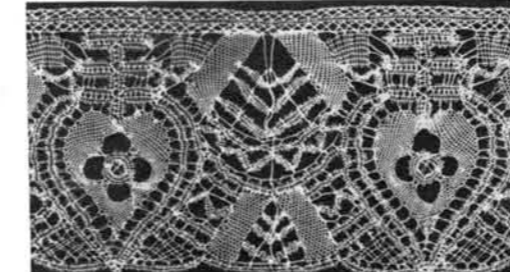

Na desni: Cerkvene čipke po nar. motivih.

Spodaj: Čipkarski tečaj za mladino v žireh, središču slov. čipkarstva.

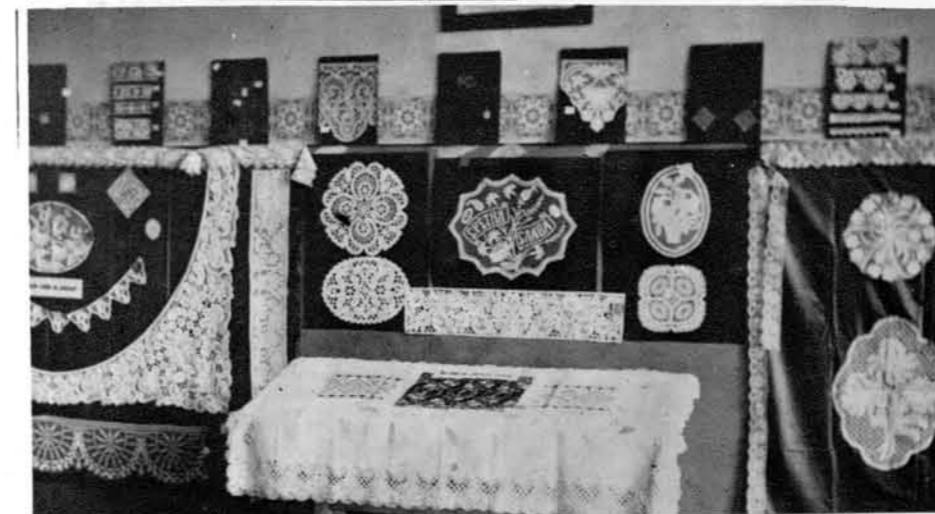

Prtič iz najfinejših čipk po načrtu ge. Zl. Sullay

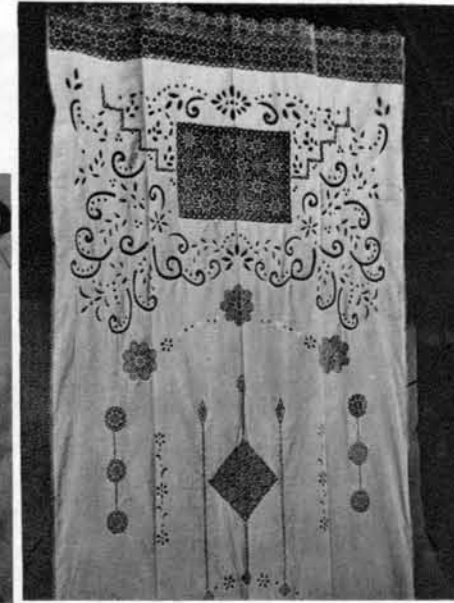
Na levi: Najfinejše čipke.

Spodaj: Pogled v čipkarsko propagandno razstavo v Litiji l. 1928.

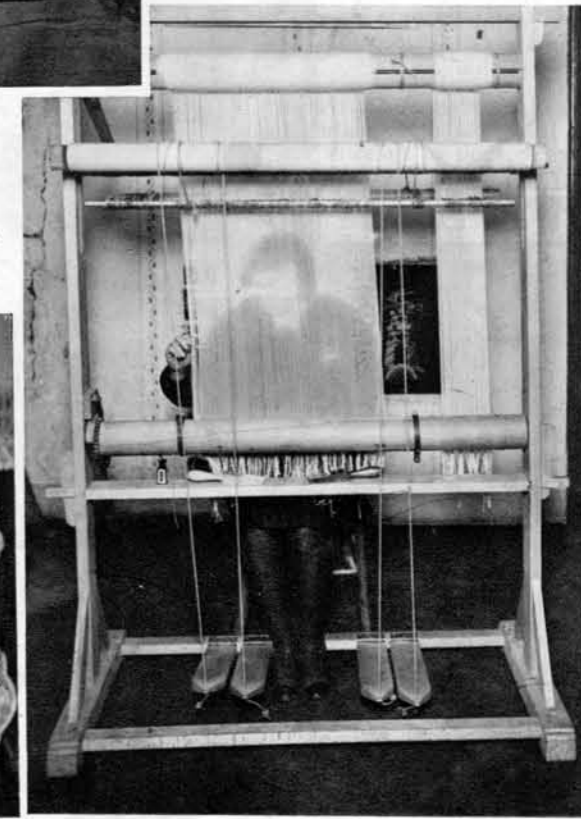
Pri delu velikega file prta v Drž. osr. zavodu za žen. dom. obrt v Ljubljani.

Spodaj: Blazina v pisani nar. vezeni po načrtu arh. Serainika.

Zavesa iz sivanih čipk in vezene, last grofice Kulmer.

Spodaj: Statve za tkanje gobelinov, ki jih je začel uvajati Drž. osr. zavod.

Zanimivosti iz Holandske

Na Holandskem, ki je sicer glede kulture in napredka svojega prebivalstva na enem prvih mest, z veliko vnemo čuvajo stare šege in običaji. Med take bi tudi lahko prišteli sejme za sir v Hoorn-u in Alkmaar-u. S poslednjega objavljamo danes nekaj slik. Vrši se vsak petek (v Hoorn-u vsak četrtek) na velikem trgu. Ob njegovi daljši strani teče kanal, kjer pristajajo dovozni in odvozni parniki, v ozadju pa stoji poslopje s tehtnicami za sir. Večino blaga spravijo na trg že prejšnji večer, le manjši del v petek zjutraj. Je to izključno edamec v kroglih po 1 do ½ kg in 5 do 6 kg (prvo tovarniška, drugo kmetiška produkcija). Sir nalože v sklade. Okrog 8—9 ure zjutraj je ves trg kar pokrit. Kupci — večinoma veletgovci — gredo od sklada do sklada in preskušajo sir najprej tako, da potrkajo nanj. Ako jim je zvok všeč, ga navadno navrtajo in preskusijo konzistenco oz. elastičnost (redkokdaj okus). Ako se pogodijo, pokličejo nosače, ki tvorijo nekak privilegiran stalež na trgu: oblečeni so v bele obleke, nosijo velike klobuke s širokimi kraji v vseh mogočih barvah. Ti nosijo sir na tehtnice. Kakor vse drugo, so tudi te tehtnice popolnoma starinske. Po končanem tehtanju ga nosijo k zato pripravljenim vozovom, oz. še v večji množini h kanalu, kjer se po posebnih žlebovih spušča naravnost v notranjost parnika. Ti sejmi so že silno stari, in jih vzdržujejo v popolnoma starinski obliki, zlasti glede na tujski promet. Da je pa velik tudi njih gospodarski pomen, najbolje dokazuje dejstvo, da se na sejmu proda vsak petek 50 do 150.000 komadov sira.

Večino blaga spravijo na trg tovarne, le manjši del pripeljejo kmetje, ki imajo vpeljano izdelovanje sira kot nekako domačo industrijo. Originalni kot so, pripomorejo mnogo k pestrosti življenja na trgu.

Sejm za sir v Alkmaarju (Nizozemska); pogled na trg v prvih jutranjih urah.

Na levi: Pogled na skladovalnice kmetiškega sira na trgu v Alkmaarju.

Na levi: Nakladanje prodanega sira na ladje.

Spodaj na levi: Kmetje so pripeljali sir na trg.

Spodaj:

»De Waag«, poslopje, v katerem se nahajajo tehtnice za sir v Alkmaarju; spredaj je videti nosače, ki odnašajo po končanem tehtanju sir na parnike.

Na levi: Youngov načrt sprejet v nemškem parlamentu. Po dolgotrajnih hudih debatah in po ogorčenem boju med posameznimi strankami je bil dne 12. t. m. končno v parlamentu sprejet z 78 glasovi večine. Youngov načrt za plačevanje nemške vojne odškodnine, s čimer je bilo rešeno eno najvažnejših vprašanj sodobne evropske politike. Naša slika nam kaže pogled v nemški parlament ob priliki štetja glasov.

Spodaj: Romunska kraljica Marija je priredila s svojo hčerko, princezino Ileano, večje potovanje v Orijent. Ob tej priliki je obiskala tudi egiptovskega kralja Fuada. Naša slika nam kaže prihod kraljice v Aleksandrijo, kjer so jo sprejeli številni egiptovski odličnjaki.

Vel. admiral Tirpitz, ustvaritelj predvojne nemške vojne mornarice in eden izmed vodilnih osebnosti iz svetovne vojne, je umrl 6. t. m., star 81 let.

Na desni: Po strašni povodnji prizadete pokrajine v južni Franciji je obiskal tudi predsednik republike, Doumergue (X) v spremstvu ministrskega predsednika Tardieu-a (XX) in več drugih članov vlade.

Spodaj: Komunisti pokazujejo vedno večjo aktivnost po vseh deželah in povsod uprizarjajo nemire. Pri tem jim zlasti dobro služijo brezposelni. Naša slika nam kaže take komunistične demonstracije v Philadelphiji.

Dr. Schacht današnji predsednik nemške drž. banke, ki je odstopil v znak protesta proti sprejetju Youngovega načrta v nemškem drž. zboru; njegov naslednik je postal bivši kancler dr. Luther.

Na levi: V Rimu grade že dlje časa veliki stadionski stadion, »Forum Mussolini« nazvan. Okrašen bo s celim gozdom kipov. S tem stadionom hoče počastiti fašistična država svojega duceja.

Naši okrožni nogometni prvaki

Na desni:

Moštvo mariborskega Rapida, ki si je v jesenski sezoni po enoletnem presledku ponovno osvojilo prvenstvo mariborskega nog. okrožja.

Spodaj:

Moštvo SK Ilirije, ki si je po dveletnem presledku priborilo jesensko prvenstvo ljubljanskega nogom. okrožja in ima največ upanja za prvaka LNP.

Spodaj na desni:

SK Celje, ki je že več let prvak celjskega nogometnega okrožja.

A. Derental:

8

Singapurska krasotica

Povest

Harum Čandana je samo z glavo odkimala: »Pri nas mu pravimo samo 'Charlie'... Poprej pa je imel drugo, daljše ime... Pozabila sem... Hotel je med odmorom stopiti k vam, a ste bili že odšli iz gledališča... Zelo mu je bilo žal!«

Singaleški voznik se je naveličal počasnega koraka in je na vso moč sunil ubogljivega zebuja z nogo v trebuh. Ta je dvignil glavo in se poskusil spustiti v tek.

»Danes zvečer na vsak način pridem k predstavi!«, je za slovo zaklical Rahmanov.

Harum Čandana je pomolila glavo izpod jadrovine, s katero je bil voz pokrit. — »Povejte, da gresta k igralcem... Ni se vam treba uvesti med občinstvo... Po meni vprašajte... Peljali vas bodo!«

Rahmanov je obstal. — »Kdo bi le to bil? Pravi, da me dobro pozna... Bila sva ž njim nekoč celó prijatelj? Vse zaman: nikakor ne morem slutiti, kdo je! Kako tesen vendar je svet! Kako bi mogel sicer pričakovati, da nenadoma srečam tukaj, v Singapuru, kakega znanca iz svojega nekdanjega življenja?!«

IV.

Ko je prišel Rahmanov zvečer v Malajsko gledališče, ga je pri vhodu sprejel včerajšnji sluga: bil je menda že vnaprej obveščen.

»Le sem, sir! Izvolite z menoj naprej!«, se je izredno spoštljivo priklonil in odpeljal Rahmanova po nekem hodniku. Na koncu hodnika je potrkal na vrata. — »Bisi?« (Prosto?) — je zaklical po malajsko. Notri se je nekdo

oglasil. Sluga je pred Rahmanovom nastežaj odprl vrata: »Izvolite, sir!«

Zastor iz temnega blaga je delil sobo, v katero je stopil Rahmanov, v dve polovici. Spredaj je stalo več pletenih stolov in bambusova miza. Po stenah so visele vsakovrstne ženske igralske obleke. V sredi je visela petrolejka. Luč je brlela in komaj svetila skozi zakajeno, menda nikoli ne pobrisano steklo. Po kotih je ležala temna senca. Rahmanovu naproti se je dvignil iz naslonjača visok starec s sivo, nenaravno štrlečo brado. Vprašujoče je uprl v tujca pod rdečimi vekami skrite oči.

»Rad bi videl miss Harum Čandano!«, ga je angleško nagovoril Rahmanov. Starec mu je jako vljudno pritrjevalno prikimal z glavo, ki jo je imel ovito s pestro ruto, in nekaj odgovoril po malajsko. Besedni zaklad, ki si ga je bil doslej nakopičil Rahmanov, ni bil posebno velik. Ničesar ni razumel od tega, kar so mu povedali. »Miss Harum Čandana?«, je ponovil. Starec je zopet prikimal in zopet odgovoril v malajščini. »Ne razumete angleščine?«, je vprašal Rahmanov. »Ne!« V glasu, ki je izgovoril to »ne!«, je zadonelo nekaj, kar je Rahmanova napotilo bolj pazno si ogledati starca. Stal je pred njim z nepremičnim temnobronastim obrazom, kakor malik v malajskem svetišču. Medle oči so gledale popolnoma topo in brezizrazno. A Rahmanov je hipoma zaslutil, da stoji pred njim sovražnik. Še sam si ne bi mogel raztolmačiti, odkod ima ta domislek, a nagonsko je vedel, da je to gola resnica. Najbrž je bil ta starec oni Harum Čandanin oproda, o katerem mu je davi pripovedoval Raga-Matu. Nikakor pa Rahmanov ni mogel verjeti, da res ne bi razumel angleški. Odgovoril mu je samo: »Že prav, počakal bom!«, se usedel v naslanjač in prižgal smotko... Starec je dostojanstveno in počasi odkorakal v temni kot. Naslonil se je ob zid in obstal nepremično, z rokami prekrižanimi na prsih... Tako je preteklo več minut. Rahmanov je kadil, stari Malajec pa je stal svečano in brezbesedno kakor na straži.